

**Олег ШАМШУР,**  
*Надзвичайний і Повноважний Посол  
України у Французькій Республіці*

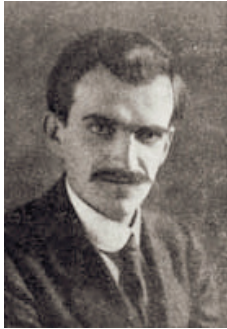
## **УКРАЇНА-ФРАНЦІЯ: СУЧАСНА СПІВПРАЦЯ**

У 2014 році Україна зробила свій зовнішньополітичний вибір, чітко задекларувавши європейські прагнення. Рух за таким геополітичним напрямком було схвалено не у високих кабінетах, а народом на Майдані – ціною власних життів та кривавих подій, назавжди закарбованих у пам'яті кожного українця. Свідомість та активність громадянського суспільства, яка лише починала зароджуватися під час Помаранчевої революції, посилилася та сягнула небувалого розвитку під час Революції гідності. Це надзвичайно важлива віха нашої новітньої історії, однак навіть після цього нам, українцям, ще належить здолати складний шлях ствердження набутих цінностей, обстоювання своїх прав та свобод, створення та зміцнення громадянського суспільства, розбудови сильної та ефективної економіки.

У цьому процесі багато залежить власне від нас. Однак важливим є також досвід і підтримка усталених європейських демократій. Саме тому співпраця з Францією, країною-фундатором ЄС, має для нас стратегічне значення. На основі давніх двосторонніх відносин Франції та України сформовані та розвиваються нова динамічна та продуктивна взаємодія.

Зв'язки між нашими країнами сягають часів Ярослава Мудрого, донька якого – Анна Київська – була дружиною французького короля Генріха I Капета, королевою Франції, матір'ю майбутнього короля Філіпа I. В історії Франції вона залишилася прабабусею кількох десятків французьких королів.

Син гетьмана Пилипа Орлика, Григорій, був французьким дипломатом і впродовж своєї професійної діяльності прагнув організувати антиросійську коаліцію з Франції, Швеції, Польщі, Туреччини, вважаючи, що з її допомогою можна створити українську державу.



*Олександр Шульгин*  
*Oleksandr Shulgin*

Генеральний секретар міжнаціональних справ УЦР, а потім міністр закордонних справ УНР у вигнанні О. Шульгин був членом делегації УНР на Паризькій мирній конференції 1919–1920 рр., а Франція займала особливе місце в його серці, адже в цій країні він провів значну частину свого життя, помер і похований неподалік Парижа в місті Сарсель.

З Францією пов'язана доля й багатьох митців. Багато з них приїхало до Парижа – культурної столиці Європи, на початку ХХ століття навчатися та створювати свої шедеври. Це, зокрема, всесвітньо відомі художники Василь Кандинський та Казимир Малевич, Соня (Терк) Делоне, Олександра Екстер, Михайло Бойчук, скульптор Олександр Архипенко та багато інших. У Франції жили та працювали відомі особистості українського походження: балетмейстер Серж Лифар, композитори Ігор Стравінський та Федір Якименко.

У січні 2017 року Україна та Франція урочисто відсвяткували 25 років встановлення дипломатичних відносин у Сенаті Франції, а в березні того ж року міністри закордонних справ двох країн П.А. Клімкін та Ж.-М. Еро відкрили виставку документів з архівів Ке д'Орсе, присвячену одночасно річниці встановлення дипломатичних відносин та 100-річному ювілею від часу заснування української дипломатичної служби.

На виставці було експоновано особисті телеграми Олександра Шульгина – безпосереднього учасника тих подій, з яким пов'язане становлення української дипломатичної служби.

На цій виставці також було представлено ще один доказ давніх дипломатичних українсько-французьких зв'язків, а саме рукописний оригінал «Щоденника» гетьмана Пилипа Орлика, датованого 1727 роком.

Франція стала першою країною Заходу, з якою незалежна Україна підписала міждержавний Договір про взаєморозуміння і співробітництво (27 грудня 1991 рік). А вже 23 січня 1992 року відбувся перший візит міністра закордонних справ Франції Р. Дюма до незалежної України, під час якого було підписано Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Францією. У цьому ж році Генеральне консульство Франції в Україні було перетворено на Посольство, а у вересні 1993 року було відкрито Посольство України у Франції.

Символічно, що саме в Парижі зроблено перший конкретний крок на шляху України до об'єднаної Європи – у Єлисейському палаці Президент України підписав Паризьку Хартію для нової Європи, чим було завершено повне приєднання нашої держави до Ради з безпеки та співробітництва в Європі (НБСЄ).



*Міністри закордонних України Павло Клімкін та Франції Жан-Марк Еро на відкритті виставки, присвяченій річниці встановлення дипломатичних відносин та 100-річному ювілею від часу заснування української дипломатичної служби. 09.03.2017. © www.diplomatie.gouv.fr*

*Ministers of Foreign Affairs of Ukraine and France, Pavlo Klimkin and Jean-Marc Ayrault, during the opening of exhibition dedicated to the anniversary of diplomatic relations establishment and centenary of Ukrainian diplomatic service foundation, 09.03.2017. © www.diplomatie.gouv.fr*

Також у 1992 році було започатковано політичний діалог на найвищому рівні, який із того часу мав регулярний характер, однак особливої динаміки набув за останні три роки. Зокрема, двостороння співпраця має особливе значення після початку російської агресії проти України у 2014 році, коли Франція висловила однозначну політичну підтримку нашій державі, засудивши анексію Криму й підтвердивши відданість суверенітету нашої держави у її міжнародно визнаних кордонах. З початку встановлення дипломатичних відносин глави держав України і Франції в різних форматах зустрічалися майже 20 разів, з них лише протягом 2015–2018 рр. – 11 разів.

Франція разом з Німеччиною доклали найбільше дипломатичних зусиль у врегулюванні ситуації на Сході України, ставши ініціаторами переговорного процесу у так званому «нормандському форматі».

Французький сенатор Ерве Морей нещодавно наголосив: «Франція на боці України. Тут немає жодних двозначностей, незалежно від того, хто є президентом нашої країни: Франсуа Олланд чи Емманюель Макрон, хто є в опозиції, а хто – у більшості. Належність до різних політичних течій не заважає нам підтримувати Україну в її прагненні захистити недоторканість своїх кордонів».



*Президенти України Петро Порошенко та Франції Еммануель Макрон на саміті НАТО в Брюсселі. 2018 рік  
Presidents of Ukraine Petro Poroshenko and France Emmanuel Macron during the NATO Summit in Brussels. 2018*

Водночас треба зауважити, що нове керівництво Франції на чолі з Е. Макроном, який першим серед сучасних західноєвропейських лідерів публічно визнав відповідальність Росії за ситуацію на Сході України, продовжує займати сприятливу для нас позицію у протидії російській агресії. Тезу про пряму відповідальність Росії щодо здійснення агресії проти України підтвердив також міністр у справах Європи і закордонних справ Ж.-І. Ле Дріан, перебуваючи в Україні 22–23 березня 2018 року.

Франція послідовно підтримує територіальну цілісність України, категорично не визнає анексію Криму та результати проведених в АРК регіональних та президентських виборів. Жорсткою щодо Росії є позиція Франції щодо подальшого погіршення ситуації з дотриманням прав людини у Криму.

Помітне місце в політичному діалозі займає міжпарламентське співробітництво на рівні груп дружби і профільних структур парламентів обох країн. Лише протягом 2015–2018 рр. на парламентському рівні відбулося 16 обмінів. У новому складі Національних зборів Французької Республіки сформована група дружби «Франція–Україна», яку очолила Валерія Фор-Мунтян. Вона народилася в Україні та є членом пропрезидентської партії «Республіка в русі». У 2018 році група дружби здійснила візит в Україну. У січні 2018 року в оновленому складі Сенату Французької Республіки був перезатверджений склад групи дружби «Франція-Україна», посаду голови якої зберіг сенатор Е. Морей.

А 23 серпня 2017 року Е. Морей та Р. Поврос, колишній голова групи дружби «Франція–Україна» Національних зборів Франції нагороджені орденами «За заслуги» III ступеня «за вагомий особистий внесок у зміцнення міжнародного авторитету України».

Крім політичної співпраці нової динаміки набувають економічні зв'язки, про що свідчить проведений у 2016 році за участі прем'єр-міністра України В. Гройсмана та міністра економіки та фінансів Франції М. Сапена українсько-французький

діловий форум, який став головною подією у сфері розвитку торговельно-інвестиційної взаємодії за останні 7 років. Під час форуму було підписано дві рамкові угоди про транспортування та зберігання природного газу між українським оператором ПАТ «Укртрансгаз» і компанією ENGIE (Франція) та її дочірньою компанією в Україні ТОВ «Енжі Енерджи Менеджмент Юкрейн». Форум, який відвідало понад 200 представників бізнесу Франції, насамперед показав, що французькі ділові кола позитивно оцінюють стабілізацію політичної ситуації в Україні й покращення ділового клімату: вони почали активніше налагоджувати співробітництво з українськими партнерами і у сфері експортно-імпортних операцій, і в галузі інвестування у виробництво.

Україна з великим інтересом вивчає сучасні ініціативи Франції в різних сферах, зокрема екології, енергоефективності тощо. Зі свого боку французькі компанії теж намагаються активно використовувати потенціал України в цих напрямках, долучаючись до амбітних українських екологічних та енергетичних проєктів. Мабуть, найбільш відомим прикладом є реалізація проєкту будівництва об'єкту Укриття-2 ЧАЕС «Арка» із залученням провідного французького інженерного досвіду, що за своїми новаторством та технологічною складністю фахівці порівнюють із дослідженням космосу. Окрім цього, французька компанія EGIS розробляє техніко-економічне обґрунтування (ТЕО) будівництва з переробки твердих побутових відходів у м. Львів, на основі якого компанія ENGIE буде здійснювати будівництво заводу. Ця французька енергетична компанія-гігант висловила свою зацікавленість в реалізації проєкту з будівництва сонячної електростанції в Чорнобильській зоні відчуження та вже здійснила первинне ТЕО.



*Президент України Петро Порошенко та голова групи дружби «Франція–Україна» Валерія Фор-Мунтян*

*President of Ukraine Petro Poroshenko and Head of the France-Ukraine Friendship Group, Valerie For-Muntean*

Щороку створюються робочі групи з питань сільського господарства, транспорту, доквілля, які об'єднують українських та французьких експертів у пошуку вирішення сучасних проблем та нових напрямів співпраці.

Понад 120 французьких компаній працюють у 32 різних секторах на українському ринку. Успішно реалізують свої проекти в Україні такі провідні підприємства, як Auchan та Leroy Merlin у сфері дистрибуції, Lactalis, Louis Dreyfus, Limagrain та Maïsadour – в агропромисловості, BNP Paribas, Credit Agricole та AXA – у фінансовому секторі тощо. Сьогодні Франція є найбільшим іноземним роботодавцем в Україні.

Значно покращити ситуацію перспектив подальшого розвитку економічних відносин дозволить відхід від експорту з України сировини та перехід на експорт товарів і продукції з високим ступенем переробки в Україні.

Важливе значення має активізація взаємодії в освітній сфері, особливо у контексті реформи державної служби в Україні, якій Франція приділяє особливу увагу. У цьому напрямі головним рушієм має бути підписання Угоди про взаємне визнання між Україною та Францією дипломів про середню та вищу освіту, а також реалізація проекту співпраці з Національною школою адміністрації Франції щодо підготовки українських держслужбовців вищої категорії.

Так, 7 липня 2015 року в рамках розширення міжнародного співробітництва Національної академії державного управління при Президентіві України під час візиту делегації академії до Франції було укладено нову Угоду про співробітництво між цими закладами. У межах цієї угоди на базі Національної академії за участі представників Національної школи адміністрації Франції відбулися наукові заходи з проблематики реформування державної служби України, децентралізації влади в Україні та підготовки спеціалістів органів державного управління. Окрім того, Національна школа адміністрації активно залучається до заходів із реформування державної служби в Україні. Так, у 2016 році в ній пройшли стажування 10 членів соціальної платформи громадянського суспільства «Пакет реанімаційних реформ».

У взаємодії з програмою Організації економічної співпраці та розвитку SIGMA було розроблено план підготовки українських державних секретарів. Згідно з цією програмою у 2017 році відбувся відповідний семінар за участі заступника директора департаменту з міжнародних зв'язків Національної школи адміністрації Франції Жерома Гійона та колишнього держсекретаря Міністерства юстиції Франції Еріка Люка.

Окрім того, Національна школа адміністрації спільно з Генеральною дирекцією з питань державної служби Франції, у консорціумі з профільними організаціями Естонії, Італії та Швеції, за участі Школи державної служби Польщі є переможцями у відборі для проекту ЄС «Support to Comprehen-

sive Reform of Public Administration in Ukraine», у межах якого здійснюватиметься надання Україні технічної допомоги в процесах реформування державної служби (планування політики, реформування галузі, підготовка та набір кадрів на державну службу тощо). Загальна вартість проекту на сьогодні 5,3 млн євро. Офіційне оприлюднення результатів конкурсу та безпосередній початок роботи проекту запланований на другу половину 2018 року.

У межах співпраці у сфері освіти й культури нещодавно було оголошено, що з 1 вересня 2018 року стартує Рік французької мови в Україні.

Активно розвиваються міжкультурні контакти. Від 1992 року в Києві діє Французький культурний центр, офіційне відкриття якого відбулося в 1994 році. Він є основою мережі, до якої входять ще чотири регіональні центри, створені у Харкові, Дніпропетровську, Львові та Одесі.

Із 2004 року в складі Посольства України у Франції діє Культурно-інформаційний центр, де систематично відбуваються мистецькі, інформаційні, культурологічні заходи.

Останнім часом у Франції було представлено значну кількість цікавих проектів, які продемонстрували найкращі зразки сучасного українського мистецтва. Відбувся «Тиждень українського кіно» в Парижі та фестиваль документальних фільмів «See Ukraine: Docudays on tour». Українські предметні дизайнери мали значний успіх на подіумах Paris Design Week. Стилісти моди, зокрема талановитий молодий дизайнер А. Белінський, узяли участь у Паризькому тижні моди. Була представлена творчість метрів українського образотворчого мистецтва Олександра Дубовика та Любомира Медвідя, роботи відомих фотографів, лауреатів численних міжнародних премій М. Дондюка, О. Глядедлова, О. Маслова. Український літературний клуб провів літературні вечори-зустрічі з відомими українськими письменниками, твори яких було перекладено французькою мовою: О. Забужко, С. Жаданом, А. Курковим, М. Матіос та ін.

Симпатії французів назавжди завоювали такі музичні гурти, як «Dakh Daughters», «Dakha Brakha», «Океан Ельзи».



*Виступ українського жіночого театральномузичного гурту "Dakh Daughters" у Франції*

*Performance of Ukrainian female theatre-musical band Dakh Daughters in France*



*Українські дизайнери й архітектори презентували свої проекти на виставці "Paris Design Week 2017"  
Ukrainian designers and architects presented their projects during the exhibition Paris Design Week 2017*

Лише протягом 2017 та першої половини 2018 років у культурно-інформаційному центрі Посольства було проведено 14 експозицій (фото, живопис, графіка), 11 музичних концертів, багато кінопоказів, презентацій, літературних зустрічей, дефіле мод. Серед найбільш вагомих можна назвати: виставку фотографій українських митців, призерів міжнародних конкурсів, зокрема фотосалону Paris Photo/Plolycories (також проект «.RAW» про боротьбу українців із російською агресією); концерт відомого дуету «Сестри Тельнюк»; презентації перекладів книг А. Куркова, А. Кокотюхи, Я. Мельника, О. Сенцова; зустріч із відомою актрисою й письменницею українського походження Мілен Демонжо з нагоди виходу її графічного роману «Прощавай, Харкове!»; тематичний вечір «Від Анни Ярославни до Шептицького» за участі В. Троїцького тощо. Також започатковано новий формат культурної дипломатії: проведення вечорів і майстер-класів української кухні в рамках волонтерського проекту асоціації «A travers l'Europe», яка організує відпочинок у Франції для дітей-сиріт війни на Сході України. Такий формат надзвичайно сподобався французькій публіці, яка з цікавістю ставиться до кулінарного мистецтва.

У листопаді 2017 року в Парижі спільно з французькою партнерською організацією було проведено мультидисциплінарний фестиваль «Week-End a l'Est – Kyiv». Парижанам та гостям міста було представлено українську столицю, її мистецьке, інтелектуальне, літературне життя. Від-



булися зустрічі з відомими письменниками та філософами (О. Забужко, А. Курков, С. Жадан, В. Єрмоленко, Т. Огаркова). Під час фестивалю було презентовано фотографії О. Чекменева, колажі творчого дуету «Брати». У Національній вищій школі витончених мистецтв у Парижі Т. Філевська і Д. Горбачов провели лекцію «Київський період Малевича», вкотре нагадавши, наскільки часто митець виявляв свою українську належність. Директор «Мистецького арсеналу» Л. Островська-Люта представила проект про молодих митців і нові імена, які вдається відкрити серед вимушених мігрантів зі сходу України і Криму. О. Балашова, директор Національного художнього музею, розповіла про художників Української паризької школи та наявність Києва в контексті світового сучасного мистецтва. У театрі «Одеон» культовий український режисер В. Троїцький представив українське сучасне театральне мистецтво. Справжнім відкриттям для французьких естетів стали виступи М. Садовської, співачки, акторки, етнографа й аранжувальниці, яка озвучувала покази німої української класики: фільмів Довженка «Земля» та «Арсенал». У філософських дебатах довкола європейської свободи слова брали участь французький філософ М. Єльчанінов, режисер Р. Гупіль, письменник і сценарист А. Курков, філософ і письменник В. Єрмоленко. У центрі доволі емоційної дискусії стояло питання фальшивого звинувачення О. Сенцова, Р. Сущенка та незаконного утримання в російських в'язницях інших політ'язнів. На фестивалі було проведено концерт музики композитора В. Сильвестрова з нагоди відзначення його 80-річного ювілею. Публікації про фестиваль було розміщено у французьких виданнях «Le Monde», «Figaro», «Liberation», «l'Obs», «Transfuge», «Telerama», а також представлено в прямих ефірах на радіо й телебаченні: «TV5Monde», «France Culture», «France Inter».

У 2018 році в культурно-інформаційному центрі було започатковано роботу політичного дискусійного клубу, де проходили зустрічі з представниками українського журналістського, експертного та наукового середовища. Зокрема, гостями клубу були Ю. Макаров, В. Єрмоленко, А. Пасхавер.

Нещодавно відбувся запуск веб-платформи «Nouvelle Ukraine», присвяченої Україні. Вона розроблена групою молодих українських активістів разом із членами асоціації українських студентів у Франції. Її мета – популяризувати Україну у Франції, сприяти створенню позитивного іміджу нашої країни, налагодженню нових економічних та культурних контактів між Україною та Францією.

Україні та Франції, як одним із найбільших держав Європи, народи яких мають однакові цінності та віддані спільним ідеалам, судилася близька співпраця, потенціал якої невичерпний і тільки набирає обертів.